

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 рік підготовки весняний семестр
Обсяг дисципліни	Для НП набору 2020 року: 3 кредити ЄКТС/ 90 год (лекції – 26 год.; семінарські заняття – 18 год.; реферат – 10 год.; СР – 46 год.) Для НП набору 2019 року: 3 кредити ЄКТС/ 90 год (лекції – 22 год.; семінарські заняття – 14 год.; реферат – 10 год.; СР – 54 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, модульна контрольна робота, реферат
Розклад занять	Лекції (що тижня починаючи з 1-го тижня), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 3-го тижня)
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: д.і.н., проф. Костилюва Світлана Олександрівна , 204-90-83 ; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua; Семінарські: д.і.н., проф. Костилюва Світлана Олександрівна , 204-90-83 ; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua;
Розміщення курсу	Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom jbqu2ws

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна є магістральною для здобуття глибинних знань зі спеціальності. Її вивчення передбачає реалізацію низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, сприяє формуванню загальної і дослідницької культури, забезпечує теоретико-методологічну зрілість майбутніх істориків.

Здобуті у процесі вивчення дисципліни «Теорія і методологія історичних досліджень» знання, вміння та досвід сприятимуть нарощуванню аналітичного інструментарію для успішної реалізації власного наукового проекту, відкривають перспективу в оволодінні соціокультурними практиками європейського інтелектуального досвіду.

Метою навчальної дисципліни є:

- сприяння освоєння аспірантами методів та принципів наукового пізнання та стратегії історичної методології у контексті еволюції суспільної свідомості та динаміки ціннісних пріоритетів.
- формування у студентів **компетентностей** згідно з вимогами освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- ЗК-1** Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника;
- ЗК-2** Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
- ЗК-4** Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
- ФК-1** Здатність самостійно організувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проектів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
- ФК-2.**Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях
- ФК-3.** Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
- ФК-5** Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
- ФК-8** Здатність планувати й організувати роботу дослідницьких колективів для вирішення наукових та науково-освітніх завдань, а також реалізовувати колективні дослідницькі проекти.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання:**

- ПРН-1** Уміти детально проектувати та переконливо представляти проект колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі.
- ПРН-2** Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань.
- ПРН-4** Вміти застосовувати передові концептуальні та методологічні знання з історії, археології та інших галузей історичної науки на межі міжпредметних зв'язків, загальні та спеціальні методи наукового пізнання для розв'язання історичних проблем.
- ПРН-5** Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
- ПРН-6** Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
- ПРН-7** Уміти аргументовано оцінювати рівень досліджень, наявних в історичній галузі.
- ПРН-11** Знати сучасні концепції планування й організації історичних досліджень з урахуванням сучасних методів і засобів.
- ПРН-12** Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом.
- ПРН-15** Уміння набувати знань, необхідних для саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, вміння нести відповідальність за навчання інших.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна викладається в 4-му семестрі на 2 році навчання з освітньої програми «*Історія*» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктор філософії*».

В структурно-логічній схемі програми підготовки фахівця навчальну дисципліну:

- **забезпечують** наступні дисципліни та кредитні модулі: знання та вміння з циклу дисциплін з освітньої програми *«Історія»* другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також з курсів «Філософія», «Соціологія», «Всесвітня історія», «Політологія», «Історія України» та інших.
- **забезпечує** формування наукового світогляду студентів з освітньої програми *«Історія»* третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, та є базовою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи. Дисципліна є однією з основних для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків та вивчається на основі здобутих знань з навчальних курсів «Історичне джерелознавство», «Архівознавство», «Інформаційно-комунікативні технології у історичних дослідженнях».

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологія історичної науки як спеціальна історична дисципліна.

Вступ.

Тема 1. Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни.

Специфіка історичного пізнання.

Тема 2. Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії.

Тема 3. Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до кінця XVIII ст.

Тема 4. Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.

Тема 5. Новітні школи методології історії.

Розділ 2. Основи методологічні проблеми і принципи

Тема 1. Проблеми об'єктивності історичного знання.

Тема 2. Наукове історичне дослідження та його складові.

Тема 3. Принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу в історії.

Розділ 3 Методи історичного дослідження

Тема 1. Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні.

Тема 2. Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення навчальної дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базовою літературою

1. Бойченко І. В. Філософія історії : підручник / І. В. Бойченко. – К. : Знання, 2000. – 723 с.
2. Горелов М. Є. Цивілізаційна історія України / М. Є. Горелов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. – К.: ЕксОб, 2005. – 632 с.
3. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів : ЛДУ ім. Ів.Франка, 1999. – 224 с.
4. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій / Я.С. Калакура. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
5. Стельмах С. Методологія історичної науки // Енциклопедія історії України. – Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2009.

4.2. Додатковою літературою

1. Бернгейм Э. Введение в историческую науку / Э. Бернгейм ; пер. с нем. В. А. Вейнштока, под ред. В. В. Битнера. – Изд. 2-е. – М. : URSS : Либроком, 2011. – 69 с.
2. Берк П. Вступ. Нова історія: її минуле і майбутнє / П. Берк // Нові перспективи історіописання / за ред. П. Берка; [пер. з англ. Т. та А. Портнових ; наук. ред. Ю. Павленко]. – К. : Ніка-Центр, 2004. – С. 8–35.

3. Блок М. Апология истории или ремесло историка / М. Блок ; пер. Е. М. Лысенко, отв. ред., авт. примеч. А. Я. Гуревич. – 2-е изд., доп. – М. : Наука, 1986. – 254 с.
4. Боден Ж. Метод легкого познания истории = Methodus ad facilem Historiarum Cognitionem : научное издание / Ж. Боден ; пер., статья, примеч. М. С. Бобкова; Российская Академия Наук. – М. : Наука, 2000. – 412 с.
5. Гуревич А.Я. О кризисе современной исторической науки / А. Я. Гуревич // Вопросы истории. – 1991. – № 2–3. – С. 21–36.
6. Дройзен И. Г. Историка : лекции об энциклопедии и методологии истории / И. Г. Дройзен ; пер. с нем. Г. И. Федоровой под ред. Д. В. Складнева ; вступ. ст. И. М. Савельевой. – СПб. : Владимир Даль, 2004. – 583 с.
7. Дройзен И. Г. Очерк историка / И. Г. Дройзен // Дройзен И. Г. Историка : лекции об энциклопедии и методологии истории / И. Г. Дройзен ; пер. с нем. Г. И. Федоровой под ред. Д. В. Складнева ; вступ. ст. И. М. Савельевой. – СПб.: Владимир Даль, 2004. – С. 449–501.
8. Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2009. – 790 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Metodologiya_istorii (останній перегляд: 10.03.2018).
9. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В.М. Литвин, В. І. Гусєв, А.Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа., 2002. – 430 с.
10. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. – М.: Наука, 1987. – 438 с.
11. Космина В. Г. Цивілізаційний аналіз історії в світлі системної теорії Н. Лумана / В. Г. Космина // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 165–178.
12. Космина В. Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу : монографія / В. Г. Космина. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 310 с.
13. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
14. Ланглуа Ш.-В. Введение в изучение истории / Ш.-В. Ланглуа, Ш. Сеньобос ; пер. с фр. А. Серебряковой ; Государственная публичная историческая библиотека России. – 2-е изд. / под ред. и со вступительной статьей Ю. И. Семенова. – М. : [Гос. публ. ист. библиотека], 2004. – 305 с.
15. Луман Н. Общество как социальная система / Н. Луман ; пер. с нем. А. Антоновского. – М. : Логос, 2004. – 232 с.
16. Марчук М.Г. «Вільгельм Дільтей і філософія» духовно-наукового» знання / За гол. Ред. М.Марчука. – Чернівці: Черновецький нац. ун-т, 2011. – 231 с.
17. Медушевская О. М. Теория исторического познания : избр. произведения / О. М. Медушевская. – СПб. : Университетская книга, 2010. – 572 с.
18. Могильницкий Б. Г. Методология истории в системе университетского образования / Б. Могильницкий // Новая и новейшая история. – 2003. – № 6. – С. 3–17.
19. Орлов И. Б. «Новые истории» : от междисциплинарности к претензиям на статус парадигмы / И. Б. Орлов // Харківський історіографічний збірник. – 2010. – Вип. 10. – С. 85–96.
20. Поппер К. Р. Ницета историцизма / К. Поппер ; пер. с англ. С. А. Кудриной. – М. : Прогресс – ВІА, 1993. – 187 с.
21. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре : сб. / Г. Риккерт; пер. с нем. под ред. С. И. Гессена. – М. : Республика, 1998. – 413 с.
22. Стельмах С. «Відродження історизму?» : теоретичні проблеми історичної науки ХІХ ст. в зарубіжній історіографії / Сергій Стельмах // Історія та історіографія в Європі. – К. : 2004. – Вип. 3 : Історична наука як засіб політичної легітимації в Німеччині та в Україні у ХХ столітті. – С. 116–136.
23. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Т 19 Соціальна філософія: Навч. посіб. Крушельницька О. В. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.
24. Темірова Н. Р. Історія історичного знання: від зародження до статусу науки. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. – 132 с.
25. Тойнби А. Постигание истории / Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1990. – 730 с.

26. Тош Д. Стремление к истине : как овладеть мастерством историка / Дж. Тош : пер. с англ. М. Л. Коробочки. – М. : Весь Мир, 2000. – 296 с.
27. Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе XIX века / Пер. с англ. Екатеринбург.: Изд. УГУ. 2002. – 528 с.
28. Фриман Э. Методы изучения истории / Э. Фриман ; пер. с англ. П. Николаева. – М. : URSS : Либроком, 2011. – 196 с.
29. Цикин В. А. Проблема смены гносеологической парадигмы / В. А. Цикин // Практична філософія. – 2004. – № 1. – С. 162–166.

4.3. Інформаційними ресурсами

35. Методология истории. Понятия и категории. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ponjatija.ru/node/13406>
36. Методологічний інструментарій сучасної науки. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://buklib.net/books/30240/>
37. Методологічні акценти сучасної історичної науки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/16/demyanuk.php>
38. Зашкільняк Л.О. Періодизація в історії [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Periodyzatsiia_istorii

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення навчальної дисципліни для:

- навчального плану набору 2019 року заплановано проведення 11 лекційних та 7 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, реферату та експрес-контрольних робіт на лекціях;
- навчального плану набору 2020 року заплановано проведення 13 лекційних та 9 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, реферату та експрес-контрольних робіт на лекціях

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються наступні **методи навчання**:

Лекції будуються на засадах проблемного викладу з використанням наочних засобів. Особливий акцент робиться на темі дисертаційного дослідження аспіранта. Окремий час виділяється для забезпечення зворотного зв'язку з аспірантом за допомогою активних методів навчання, особливо при on-line організації лекційного процесу. В основі дискусії – діалогічне спілкування між викладачем і аспірантом, коли розвиваються комунікативні здатності, вміння вирішувати проблеми колективно, вдосконалюється мовлення аспірантів.

Під час **семінарських занять** також використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії. Передбачена робота з теоретичними працями, які аспіранти добирають відповідно до тематики своїх досліджень у фондах провідних бібліотек, враховуючи й онлайн-книгосховища.

Ефективною формою науково-дослідної роботи аспірантів є опрацювання під час семінарських занять складових методології власного дисертаційного дослідження, відповідних розділу навчальної дисципліни, яке забезпечується за допомогою методу проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, дослідницький метод, евристична бесіда); особистісно-орієнтованих на базі активних форм і методів навчання; інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації, використання аудіо, відео-підтримки навчальних занять).

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення.

Для НП набору 2019р.

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семинарські	Тижні навчання
Розділ 1. Методологія історичної науки як спеціальна історична дисципліна.				
Вступ.				
<i>Тема 1.</i> Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання.	2	1	0,5	6
<i>Тема 2.</i> Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії.	2	2	0,5	
<i>Тема 3.</i> Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до кінця XVIII ст.	2	3	1	
<i>Тема 4.</i> Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.	2	4	1	8
<i>Тема 5.</i> Новітні школи методології історії.	2	5	1	
Разом за розділом 1	10		4	
Розділ 2. Основи методологічні проблеми і принципи				
<i>Тема 1.</i> Проблеми об'єктивності історичного знання.	2	6	2	9
<i>Тема 2.</i> Наукове історичне дослідження та його складові.	2	7	2	11
<i>Тема 3.</i> Принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу в історії.	2	8	2	13
Разом за розділом 2	6		6	
Розділ 3 Методи історичного дослідження				
<i>Тема 1.</i> Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні.	4	9-10	2	15
<i>Тема 2.</i> Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.	2	11	2	16
Разом за розділом 3	6		4	
<i>Модульна контрольна робота</i>			(2)	17
<i>Реферат</i>				16-18
<i>Іспит</i>			За розкладом	
Разом	22		14	

Для набору студентів 2020 року

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семинарські	Тижні навчання
Розділ 1. Методологія історичної науки як спеціальна історична дисципліна				
Вступ.				
<i>Тема 1.</i> Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання.	2	1	0,5	5
<i>Тема 2.</i> Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії.	2	2	0,5	
<i>Тема 3.</i> Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до кінця XVIII ст.	2	3	1	
<i>Тема 4.</i> Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.	2	4	1	7

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семинарські	Тижні навчання
Тема 5. Новітні школи методології історії.	2	5	1	
Разом за розділом 1	10		4	
Розділ 2. Основи методологічні проблеми і принципи				
Тема 1. Проблеми об'єктивності історичного знання.	2	6	2	8
Тема 2. Наукове історичне дослідження та його складові.	4	7-8	2	10
Тема 3. Принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу в історії.	2	9	2	12
Разом за розділом 2	8		6	
Розділ 3 Методи історичного дослідження				
Тема 1. Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні.	4	10-11	4	13-14
Тема 2. Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.	4	12-13	2	15
Разом за розділом 3	8		6	
Модульна контрольна робота			2	16
Реферат				16-18
Іспит	За розкладом			
Разом	26		18	

1.1. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
1	<p><u>Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання</u></p> <p>Предмет, завдання та функції навчальної дисципліни. Понятійний апарат та термінологія.</p> <p>Головні елементи історичного пізнання (об'єкт і предмет вивчення, суб'єкт пізнання (історика), методи і логіка дослідницької діяльності у процесі створення історичних знань, теоретичне осмислення історичних знань, їх структури, адекватності щодо реальності та соціальної значущості. Шляхи розумового конструювання гіпотетичної моделі змісту і способу розгортання людського буття.</p> <p>Взаємозв'язок методології історії з історіографією, джерелознавством, загальною історією, філософією. Розрізнення понять «філософія історії» та «методологія історії».</p> <p>Методологія історії: термінологічне значення, сутність поняття. Предмет, структура і функції методології історії. Формування методології історії в самостійну наукову дисципліну. Методологія - невід'ємна частина наукового пізнання. Дискусійні проблеми методології історії на сучасному етапі розвитку історичної науки. Культура методології, професійна майстерність і порядність</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Визначте чим відрізняється методологія історії від філософії історії, від історіософії та історичної соціології [3, С. 5-8] https://westudents.com.ua/glavy/95325-rozdl-1-mstse-flosof-stor-v-sistem-svtoglyadnih-form-osyagnennya-storichnogo-protsesu.html</p>
2.	<u>Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії</u>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Сутність періодизації як раціонального способу впорядкування масиву емпіричної та теоретичної інформації за часовою протяжністю для розуміння історичного розвитку людства. Застосування різних критеріїв при визначенні підходів до періодизації – від фізично-календарного характеру (роки, десятиліття, століття, тисячоліття тощо) до рубежів, пов'язаних зі змінами форм господарювання, суспільних устроїв, мислення, ідеологій, способів комунікацій, екологічних трансформацій тощо. Світоглядні уявлення і способи інтерпретації історії. Дискусії щодо періодизації всесвітньої історії.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Охарактеризуйте «історичний час» як категорію та кількісну основу будь-якої періодизації. Наведіть конкретні приклади. [38, С.1-5]</p>
3.	<p><u>Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до сер. XVIII ст.</u></p> <p>Початок історичної свідомості. Антична історіографія. Теологічна історія європейського середньовіччя. Історіографія європейського Ренесансу. Історична думка Бароко та Просвітництва. Формування раціонального світогляду. Ідеї критичної історіографії XVII ст. Філософська історія просвітництва. Світ ідей історіографії періоду романтизму.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Опишіть основні ідеї критичної історіографії XVII ст. та її вплив на історіописання на українських землях [3, С.86 - 88]</p>
4	<p><u>Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.</u></p> <p>Позитивізм та соціологічна історія: трансформація на межі століть. Історико-соціологічні теорії початку XX ст. Критичний метод кантіанської філософії науки. І.Кант. Неокантіанство. Позитивістська та неопозитивістська методологія історичних досліджень. Марксистська школа методології історії. Діалектичний та історичний матеріалізм. Поширення німецьких історико-методологічних підходів в українській історіографії наприкінці XIX – плчатку XX століть.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Опишіть соціальну історію В.Дільтея та М.Вебера. Покажіть відокремлення гуманітарного знання від природничого [3, С. 146 – 148; 21, С.7-34]</p>
5	<p><u>Новітні школи методології історії.</u></p> <p>Методологічні підходи «нової історичної науки». Мікроісторія та історія повсякденності. Цивілізаційний підхід в методології історичних досліджень. Історія цивілізацій А.Д. Тойнбі. Проблеми вибору методологічного підходу. Модель методологічного синтезу. Методологія школи «Аналів» - нова історична наука. Абсолютний історизм Б. Кроче. Ідея історії Р.Д. Коллінгвуда. Нова історія. Тотальна історія Ф.Броделя. Наративізм.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Розкрийте нові тенденції в розвитку теоретичної історії другої половини XX ст. [3, С.189-215]</p>
6	<p><u>Проблеми об'єктивності історичного знання</u></p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Загальні проблеми процесу пізнання. Етапи історичного пізнання. Історичне мислення. Можливість наукового пізнання минулого. Ретроспективність історичного пізнання. Комплексний характер вивчення історичного минулого. Поняття і категорії в історичному дослідженні. Історичні події та явища. Символи. Специфіка реконструкції об'єкта в історичному пізнанні. Сучасні дискусії з проблеми історичного пізнання.</p> <p>Проблема сенсу історії. Принципи та методи історичного пізнання. Єдність і багатоманітність суспільно-історичного процесу. Історичний прогрес, історична свідомість, історична пам'ять. Історичний процес як цілісність. Внутрішні чинники історії. Пошук оптимальних ідей організації суспільного життя. Проблема виживання людства та нові теоретичні дослідження. Схеми всесвітньо-історичного процесу. Цивілізаційний підхід як принцип поділу історії.</p> <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що розуміють під методологією історіографії. [4, С.25 -35]; 2. Назвіть та охарактеризуйте основні періоди розвитку української історичної думки. [4, С.49 - 68]; 3. Розкрийте розуміння історичного процесу як множини цивілізацій. [28, С.28 - 40]; 4. В чому полягає сутність лінійного і нелінійного підходів до розуміння історії? [28, С.41 - 48].
7	<p><u>Наукове історичне дослідження та його складові (Ч-1)</u></p> <p>Поняття наукового історичного дослідження. Структурні елементи наукового історичного дослідження. Форми та методи наукового історичного дослідження.</p> <p>Актуальність наукового дослідження. Вибір об'єкта і постановка дослідницького завдання. Виявлення джерельно-інформаційної основи її рішення і розробка методів дослідження. Реконструкція досліджуваної історичної реальності і емпіричне її пізнання. Пояснення і теоретичне пізнання. Інструментарій для збору інформації.</p> <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть основні методи пошуку та збору наукової інформації. [18, С. 160 - 164]; 2. В чому полягають особливості аналізу та інтерпретації історичної інформації. [18, С. 165 - 172].
8	<p><u>Наукове історичне дослідження та його складові (Ч-2)</u></p> <p>Поняття істини в історичному дослідженні та її критерії. Визначення істинності та цінності отриманого знання і його оцінка.</p> <p>Роль фактів в історичному дослідженні. Історичний подія та історичний факт – співвідношення понять. Історичні факти та їх класифікація. Класифікація історичних джерел. Пам'ятка, джерело, факт. Об'єктивно-суб'єктивна природа історичного джерела. Сучасний науковий апарат української історіографії. Історіографічний факт та історіографічний процес.</p> <p>Історична хронологія. Час астрономічний та час історичний. Систематизацію історичної хронології. Фактологічний та теоретичний матеріал дослідження.</p> <p>Апробація теми наукового дослідження. Культура мовлення і публічної презентації історичного наукового дослідження. Роль особистості вченого-історика в науці. Етика наукових досліджень.</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	<p>Завдання на СРС</p> <p>1. Які критерії лежать в основі класифікації історичних документів [18, С. 155 - 160];</p> <p>2. Які форми обміну науковою інформацією вам відомі? [18, С. 175 -177].</p>
9	<p><u>Принципи історизму, об'єктивності, та ціннісного підходу в історії</u></p> <p>Типологія історичних явищ. Унікальність і повторюваність в історичному процесі, причинна обумовленість. Єдність об'єктивного і суб'єктивного в історичному процесі.</p> <p>Наукові принципи вивчення історичних фактів. <u>Принцип історизму</u>. Взаємозв'язок і взаємообумовленість історичних фактів та явищ. Рівень наукового мислення. <u>Принцип об'єктивності</u>. Поняття «історичного факту». Об'єктивність та суб'єктивність історичного процесу. Роль суб'єкта в історичному процесі. Історичне явище або подія як сукупність позитивних і негативних проявів. Науковість історичного дослідження. <u>Принцип соціального підходу</u>. Суперечливість соціальної поведінки та традицій суспільства. Оцінка впливу соціальних груп та політичних партій на розвиток суспільного прогресу. <u>Принцип альтернативності</u>. Аналіз об'єктивних реалій і можливостей. Закономірність і випадковість в історичному процесі. Проблема альтернативності в історичному розвитку та історичному пізнанні</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Доведіть що філософія історії є галуззю наукового пізнання. [1, С. 183-186];</p> <p>2. Охарактеризуйте найбільш важливі спеціальні методи історичної науки та проілюструйте їх використання на прикладі власного наукового дослідження [13, С.627].</p>
10	<p><u>Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-1)</u></p> <p><u>Історичний метод</u>. Можливості синхронного і діахронного вивчення історичної реальності «по горизонталі» і «по вертикалі». Значення історичного методу в пізнанні минулого.</p> <p><u>Логічний метод</u> і його функції в історичному дослідженні. Абстрагування: способи і варіанти. Абстрактне і конкретне в процесі історичного пізнання. Класифікація і типологізація в історичних дослідженнях.</p> <p><u>Системний підхід</u> і системний аналіз. Значення системності в історичних дослідженнях. Поняття системи, її будови та функціонування. Рівні ієрархії систем. Структурний і функціональний аналіз систем. Системний підхід в практиці конкретно-історичних досліджень.</p> <p>Завдання на СРС</p> <p>1. Дайте класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та висвітліть їх методологічні прийоми [1];</p> <p>2. Визначте зміст науково-дослідних процедур та наведіть приклади їх застосування [1];</p>
11	<p><u>Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-2)</u></p> <p>Проблеми моделювання в історичному дослідженні. Цілі моделювання, його етапи та типи моделі. Пояснювальні моделі.</p> <p>Досвід застосування моделювання в історичних дослідженнях. Дискусії з проблем моделювання в історії. Опис як спосіб вираження властивостей досліджуваних об'єктів в процесі історичного пізнання</p> <p>Завдання на СРС</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРС з посиланням на літературу)
	1. Дайте характеристику основних складових структури методики досліджень теми [1].
12	<p><u>Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні (Ч-1)</u></p> <p><u>Історико-генетичний</u> метод: функції і характерні риси. Описовість, фактографізм і емпіризм. Направленість на причинно-наслідкові зв'язки, закономірності історичного розвитку. Форми історико-генетичного методу. Досвід застосування в конкретно історичних дослідженнях</p> <p><u>Історико-порівняльний</u> метод. Логічна основа методу. Пізнавальне значення і можливість порівняння як методу наукового пізнання. Аналогія як логічна основа історико-порівняльного методу. Відносність отриманих результатів.</p> <p><u>Метод аналогії</u> і історичному дослідженні. Сутність методу. Пізнавальні можливості. Відносність отриманих результатів. Особливості застосування.</p> <p>Синхронний та діахронний метод історичного дослідження як методи виявлення суттєво-часових змін в історичній реальності. Проблема розкриття суттєво-просторової природи реальності.</p> <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте роль історико-порівняльного методу в формуванні історичних концепцій [1]; 2. Розкрийте особливості застосування методів синхронного та діахронного аналізу в історичних дослідженнях. [1].
13	<p><u>Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні (Ч-2)</u></p> <p><u>Історико-типологічний</u> метод. Типологізація як метод наукового пізнання. Особливості застосування історико-типологічного методу в історичних дослідженнях.</p> <p><u>Історико-системний</u> метод. Системний характер історичного процесу. Каузальні і функціональні зв'язку в історичному процесі. Варіанти детермінованості в громадських системах.</p> <p><u>Метод структурно-функціонального аналізу</u>. Сутність та особливості застосування методу в історичних дослідженнях.</p> <p>Нетрадиційні методи історичного дослідження: математичні методи і методи статистичного аналізу. Досвід їх застосування в конкретно історичних дослідженнях</p> <p>Завдання на СРС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть приклади застосування історико-системного підходу в історичних дослідженнях [1].

5.2. Семінарські заняття

Семінарські заняття проводяться в рамках тем лекцій та охоплюють ключові питання лекційного матеріалу. При підготовці до семінарів аспірант має орієнтуватися на зміст лекцій у розділі 1.1. «Лекційні заняття» та використовує літературу, рекомендовану у розділі 4.

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою, готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусіях.

№з/п	Назва теми заняття
1	Місце і роль методології історії в системі історичних дисциплін.

№з/п	Назва теми заняття
	Суб'єктно-об'єктні відносини в історичній науці і специфіка історичного пізнання.
2	Теорія історичного процесу.
3	Проблеми об'єктивності історичного знання.
4	Наукове історичне дослідження та його складові.
5	Принципи історичних досліджень.
6	Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні. (Ч-1)
7	Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-2)
8	Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні. (Ч-1+ Ч-2))
9	Модульна контрольна робота.

6. Самостійна робота аспіранта

6.1. Теми самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання
1.	Не заплановано

6.2.

Індивідуальне завдання

З навчальної дисципліни рекомендовано проведення індивідуального семестрового завдання у формі *реферату*.

Метою підготовки реферату є поглиблене вивчення актуальних для фахівців-істориків проблем наукової теорії та методології історії.

Приблизна тематика (реферату):

№1	Об'єкт і предмет методології історії
№2	Історико-цивілізаційна концепція А.Д. Тойнбі
№3	Історико-теоретичні праці Р.Д. Коллінгвуда
№4	«Нова наукова історія» та її розгалуження у сучасній історіографії.
№5	«Нова економічна історія» та її досягнення
№6	Місце «психоісторії» у сучасній історіографії
№7	«Кліометрика» у сучасних історичних дослідженнях
№8	Екзистенціальна філософія історії М. Хайдеггера.
№9	«Кінець історії» у працях Ф. Фукуями

Вимоги до оформлення реферату надані в додатку до силабусу (додаток Д 1)

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім.Ігоря Сікорського.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал навчальної дисципліни «Теорія і методологія історичних досліджень», аспіранти:

1) на лекціях:

- виконують періодичні експрес-контрольні на перевірку залишкових знань з розділів навчальної дисципліни, що можуть включати в себе виконання творчих завдань з

- дискусійних питань (10-15 хв.) або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв.) ;
- беруть участь у дискусіях з лектором та аспірантами;
- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський».

2) на семінарських заняттях

- виголошують доповіді з основних питань теми;
- демонструють презентації за матеріалами доповіді;
- беруть участь у дискусіях з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналізі та узагальненні наукової інформації;
- обґрунтовують власні позиції та оцінки з досліджуваної проблеми.

Відвідуваність і виконання завдань

Аспірантам необхідно регулярно відвідувати лекції, брати активну участь у дискусіях та обговореннях розглядаємих проблем. Така робота дозволяє аспіранту якісно систематизувати навчальний матеріал та формувати власну поведінку у науковому середовищі у майбутньому.

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. За результатами роботи на семінарах значною мірою формується рейтинг аспіранта. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни. Це може стати причиною недопуску аспіранта до іспиту. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, та відпрацьовані аспірантом у формі, узгодженою з викладачем (творчі роботи з проблемних питань означених тем, підготовка відео презентації, відповіді на запитання викладача). Презентацію та відповіді на запитання / зауваження викладача прикріплюють до відповідного завдання в Google класі.

Контроль знань аспіранта за пропущеними темами (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, який має бути висвітлений в Google класі. Аспірант, який виконав завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Теми і завдання для семінарських занять розміщуються в Google класі.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням). Не рекомендується відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника та використовувати документи з ненадійних джерел мережі Інтернет, без посилань на автора публікації.

Форми роботи

Тематика лекцій висвітлена у робочій програмі дисципліни. Вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції. Викладач може ставити питання окремим аспірантам або загалом аудиторії.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки складених аспірантами доповідей, відповідатиме на питання аспірантів, аспіранти оцінюватимуть доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в доповіді..

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code> (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. Календарний контроль: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. Семестровий контроль: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг. Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни (додаток С, С1) складається з балів, що отримуються за:

1) контроль залишкових знань з 3-х розділів навчальної дисципліни та включає в себе виконання *трьох* творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»);

2) роботи на 6 семінарських заняттях;

3) модульна контрольна робота;

4) реферат;

5) іспит.

Робота аспіранта:

- на 6-ти семінарських заняттях визначає 27% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- контроль залишкових знань з 3-х розділів (на 3 лекційних заняттях) навчальної дисципліни визначає 12% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- модульна контрольна робота визначає 10% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- реферат визначає 11% його рейтингу з навчальної дисципліни;
- екзамен визначає 40% його рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших аспірантів на занятті;
- своєчасно готується та виконує модульну контрольну роботу (МКР) по завершенню трьох тематичних модулів. Завдання до МКР надані в **додатку В**. Аспіранту дається одноразова можливість написати МКР;
- своєчасно готує та здає реферат за обраною темою з переліку наданою в **додатку Д**.

Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях чи ґрунтуваннях на не достовірних історичних джерел спричиняють зниження рейтингу аспіранта.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару, а також висловлюватимуть свою думку щодо доповідей інших аспірантів.

Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжного календарного контролю – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 5-6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Пропущені контрольні заходи

Реферат, який подається на перевірку з порушенням терміну виконання, оцінюється без урахування штрафних балів.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у **додатку С** до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: Наявність кількості балів не менше 35, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо».

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань до семестрового контролю (заліку) надані в **додатку А** до силабусу.

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО

Рекомендації аспірантам

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Конспект аспірант може застосувати при вирішенні завдання чи підготовці до семінарського заняття.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми. Важливо ознайомитися з основною та додатковою літературою, самостійно пошукати о темі, яка розглядається. На семінарському занятті аспірант має активно включатись у обговорення питання. Варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу правильно засвоїти навчальний матеріал.

Важливим є вироблення в нього вміння працювати з навчальною та науковою літературою, історичними документами.

Ознайомлюючись із новим для себе інформаційним історичним документом, слід, насамперед намагатись виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність відповідних історичних подій та їх вплив на сьогодення.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

зав. каф. історії, проф., д.і.н. Костишева Світлана Олександрівна

проф. каф. історії, проф., д.і.н., Хитровська Юлія Валентинівна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 5 від 15 жовтня 2020 р.)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 3 від 15 жовтня 2020 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 2 від 10 листопада 2020р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напряму підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Теорія та методологія історичних досліджень

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від _____

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії _____

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань

1. Історія у світобаченні грецької історіографії.
2. Особливості римського бачення історичного розвитку.
3. Теоретичні підстави християнської теології історії.
4. Етапи та ідеї західноєвропейської історіографії VI-XIV століть.
5. Впливи історичної думки Візантії.
6. Світоглядні засади гуманістичної історіографії.
7. Ренесансне бачення історії. Узагальнюючий аспект.
8. Ніколо Макіавеллі та його наступники оцінок історії.
9. Формування раціонального світогляду.
10. Критична історіографія XVII ст.
11. Філософська історія Просвітництва
12. Ідеї просвітницького раціоналізму в Україні
13. Німецька філософія історії
14. Романтична історіографія та її роль.
15. Народження соціологічної історії. Позитивізм в історії.
16. Гносеологія історичної соціології К. Маркса.
17. Німецька класична історіографія.
18. Історія та інтелектуальний перелом на межі століть.
19. Соціологічна історія Макса Вебера.
20. Історико-соціологічні
21. Школа "Анналів" в особах
22. Філософія історії у XX столітті
23. Ідея історії Р. Д. Коллінгвуда
24. Історія цивілізацій. А. Д. Тойнбі

25. Теологічна філософія історії ХХ століття
26. Неокантіанська традиція в історії
27. Феноменологія та історія
28. Екзистенціалізм в історичному пізнанні
29. Нові тенденції у розвитку науки
30. Марксизм і неомарксизм в історії
31. Нова історія: уроки та проблеми
32. Школа «Анналів»: антропологічна історія
33. Нова філософія історії?: нарративізм (структурна антропологія історії, нарративна філософія історії).

Питання II з блоку питань

34. Принцип історизму та його значення в історичних дослідженнях
35. Роль принципу об'єктивності в історичних дослідженнях.
36. Соціальний підхід як принцип історичного дослідження
37. Методологічні засади аналізу статистичних матеріалів.
38. Методологічні засади аналізу періодичної преси.
39. Методологія аналізу мемуарної літератури.
40. Методологія аналізу художньої літератури як історичного джерела
41. Поняття історичного факту та його особливості.
42. Пізнавальна природа історичного факту.
43. Просторово-часові та причинні категорії визначення об'єктивних зав'язків між фактами.
44. Неповторність історичного факту.
45. Діалектика пізнання історичного факту.
46. Типологія історичного факту за змістом, структурі, за призначенням.
47. Історична критика як поняття та термін.
48. Сумнів як вихідний момент історичної критики.
49. Наглядно-образне з'ясування феномену факту.
50. Витоки та етапи історичної критики.
51. Методи усунення історичних викривлень.
52. Соціальна, виховна та прогностична функції історії.
53. Відмінності історичного пізнання.
54. Базова роль історичних джерел.
55. Історичне описання та проблеми історичних законів.
56. Релятивність історичного пізнання.
57. Ретроспектив їсть історичного пізнання.
58. Об'єкт та суб'єкт історичного дослідження. Співвідношення між об'єктом та суб'єктом.
59. Відмінності історичного пізнання від художньо-образного.
60. Методологія поняття «історичне джерело».
61. Дослідження і компіляція.
62. Історіописання та проблема та проблема історичних законів. Особливості історичних законів.
63. Причини релятивності історичних знань.
64. Хронологічний та синхронний метод історичного дослідження.
65. Порівняльно-історичний та ретроспективний метод історичного дослідження.
66. Особливості використання структурно-системного методу історичного дослідження.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)

спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Історія

форма навчання Денна

Навчальна дисципліна Теорія та методологія історичних досліджень

Модульна контрольна робота №

- 1 *Питання з I блоку питань*
- 2 *Питання з II блоку питань*
- 3 *Питання з III блоку питань*
- 4 *Питання з IV блоку питань*

Викладач _____

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ПИТАННЯ для формування завдання з модульної контрольної роботи

Питання I з блоку питань

1. Визначте чим відрізняється методологія історії від філософії історії, від історіософії та історичної соціології.
2. Охарактеризуйте «історичний час» як категорію та кількісну основу будь-якої періодизації. Наведіть конкретні приклади
3. Опишіть основні ідеї критичної історіографії XVII ст. та її вплив на історіописання на українських землях .
4. Опишіть соціальну історію В.Дільтея та М.Вебера. Покажіть відокремлення гуманітарного знання від природничого.
5. Розкрийте нові тенденції в розвитку теоретичної історії другої половини XX ст. [3, С.189-215]

Питання II з блоку питань

1. Що розуміють під методологією історіографії.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні періоди розвитку української історичної думки.
3. Розкрийте розуміння історичного процесу як множини цивілізацій.
4. В чому полягає сутність лінійного і нелінійного підходів до розуміння історії.

Питання III з блоку питань

1. Опишіть основні методи пошуку та збору наукової інформації.
2. В чому полягають особливості аналізу та інтерпретації історичної інформації.
3. Які критерії лежать в основі класифікації історичних документів
4. Які форми обміну науковою інформацією вам відомі.
5. Доведіть що філософія історії є галуззю наукового пізнання.

Питання IV з блоку питань

1. Охарактеризуйте найбільш важливі спеціальні методи історичної науки та проілюструйте їх використання на прикладі власного наукового дослідження.

2. Дайте класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та висвітліть їх методологічні прийоми.
3. Визначте зміст науково-дослідних процедур та наведіть приклади їх застосування.
4. Розкрийте роль історико-порівняльного методу в формуванні історичних концепцій.
5. Розкрийте особливості застосування методів синхронного та діахронного аналізу в історичних дослідженнях.
6. Наведіть приклади застосування історико-системного підходу в історичних дослідженнях.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктор філософії*»

форма навчання денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 3 лекціях
- роботи на 6 семінарських заняттях
- модульна контрольна робота (МКР)
- реферат
- екзаменаційна робота

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 3 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 4 бали):

– повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	4
– достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	3
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	2,5

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 4,5 бали)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	4,5
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	4-3
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	2,5

3. Написання МКР з 4 питань (максимальна кількість балів за 1 питання складає 2,5 бали).

– повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2,5
– достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	2
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1,5

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів складає 11 балів)..

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	11-10
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	9-8
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	7-6,5

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату не тез доповіді, а статті до фахового видання	6 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну	–3 бали

Розрахунок шкали ® рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = R_{cm} + R_{екз} = (12+26+10+12) + 40 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на «достатньо» та стартовий рейтинг не менше 30 балів.

Екзамен усі аспіранти пишуть обов'язково (автомати можуть бути передбачені лише за наказом ректора на період несприятливої епідеміологічної обстановки (додаток С1).

Екзаменаційна робота оцінюється із 40 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 20 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	20-18
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	17-15
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	14-12

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці 1.

Таблиця 1

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ навчальної дисципліни

. на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. 3.15 та примітки до нього в додатку 1 до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від 30.11.2020р. за №НУ/22/2020

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів складає стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	роботу на семінарських заняттях (6 занять)	27	13,5
2	експрес-контроль на лекціях (3 контролю)	12	6
3	модульна контрольна робота	10	5
4	реферат	11	5,5
	Всього	60	30

2. Необхідною умовою «автомату» з екзамену є зарахування всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 30¹ балів.

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{(60 - 30)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{30}$$

3. Аспіранти які згодні з оцінкою «автомат» надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчанню отримують оцінку згідно розрахунку R .

4. Аспіранти які мають стартовий рейтинг не менше 30 балів або не згодні з оцінкою «автомат» повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни яке не враховує складання екзамену «автоматом». Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1:

¹ $R_D=50\% R_c$

Теми я рефератів

№1	Об'єкт і предмет методології історії.
№2	Історико-цивілізаційна концепція А.Д. Тойнбі
№3	Історико-теоретичні праці Р.Д. Коллінгвуда.
№4	«Нова наукова історія» та її розгалуження у сучасній історіографії.
№5	«Нова економічна історія» та її досягнення.
№6	Місце «психоісторії» у сучасній історіографії .
№7	«Кліометрика» у сучасних історичних дослідженнях.
№8	Екзистенціальна філософія історії М. Хайдеггера.
№9	«Кінець історії» у працях Ф. Фукуяма.

Методичні рекомендації до підготовки рефератів

Реферат має містити такі складові: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних матеріалів.

На кожне текстове запозичення й джерело інформації, використане під час підготовки, в тексті реферату має бути посилання.

У **вступі** слід сформулювати актуальність проблеми (чому саме її було обрано для висвітлення), мету і завдання дослідження, розкрити значення основних уживаних у роботі термінів.

В **основній частині** виокремлюються розділи відповідно до поставлених у вступі завдань. Важливо витримати послідовність викладення, логічну коректність. Кожен розділ має містити короткі підсумки-узагальнення.

Текст реферату може супроводжуватися зображеннями, які допомагають розкрити мету й завдання. Це можуть бути знімки екрану (screenshots), зображення в інтернеті тощо.

У **висновках** дається відповідь на дослідницьке питання, що міститься в меті праці. Текст висновків не має повторювати текст основної частини, зокрема й підсумків до розділів.

До **списку використаних матеріалів** мають увійти всі тексти, інструкції, зображення, аудіо- та відеоматеріали, інформацію з яких було використано під час підготовки реферату. Не слід додавати ті джерела, які насправді не використовувалися і які, відповідно, не відображено в посиланнях.

Вимоги до обсягу реферату

Обсяг змістової частини реферату включно з вступом і висновками має становити не більше 15-20 сторінок, оформлених відповідно до вимог.

Титульний аркуш, зміст, список використаних матеріалів до основного обсягу не враховуються.

Вимоги до оформлення реферату

1. Реферат має бути підготовлений у форматі А4. Формат docx або pdf.
2. Шрифт – Times New Roman, 14; міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см. Вирівнювання абзаців – за шириною.
3. Поля – всі по 2 см. Нумерація сторінок – у верхньому правому куті. Титульний аркуш не нумерується.
4. Посилання оформлюються на зразок: [1, с. 4].
5. Назви складових реферату наводяться по центру сторінки й оформлюються на зразок: Вступ; Розділ 1. Назва; Висновки.
6. Список використаних матеріалів складається в алфавітному порядку (мовою оригіналу) й оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015. URL: <https://tinyurl.com/237k227c>

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) студент (-ка) _X-го курсу

гр. ІА-ХІф__

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент (-ка) _____

Перевірив

_____ Ім'я ПРИЗВИЩЕ

Київ – 20xx_р.